

DE KERKDIENTST BEWUST BELEVEN

*korte toelichtingen bij de kerkdiensten
in de Protestantse Kerk van Zaamslag*

1 - Het Kerstfeest vieren

Vindt u het fijn om te weten waar we mee bezig zijn als we naar de kerk gaan? Om u een kleine handreiking aan te bieden is hier een kort, maar hopelijk behulpzaam verhaaltje. Over een stukje van de kerkdienst of de loop van het kerkelijk jaar. Het is mijn bedoeling u als kerkganger of belangstellende met enige regelmaat zo'n papier als dit aan te bieden. Om zo maar mee te nemen en eens door te lezen. Deze eerste keer wil ik u graag wat vertellen over de zondagen voor en na Kerstmis en over het Kersfeest zelf. Veel weet u misschien al, maar wellicht vul ik nog wat aan.

De viering van het Kerstfeest begint met een tijd van voorbereiding, de Adventstijd. Advent betekent: komst. Dat slaat natuurlijk op het komen van Jezus. Of beter gezegd: op het komen van God 'in het vlees'. De vleeswording of menswording van Gods Zoon. De incarnatie. Nu gaat het er niet om dat je dat moet **weten**. Het gaat erom dat te **vieren**.

Vieren wil zeggen: andere dingen opzij zetten om bij iemand te zijn. Bijvoorbeeld bij een jarige. Of een jubilaris. Zo kun je het gehele christelijke geloof simpel samenvatten door te zeggen: geloven is bij God zijn. Net zoals bidden. Dat is ook: bij God zijn. Aandacht hebben voor God. Open staan voor God. Ontvankelijk zijn voor God. Verlangen naar God. (Denk bijv. aan Psalm 42.)

Kerstfeest vieren betekent dus: openstaan voor Gods komen-in-het-vlees. Dat is een wonder. Of beter gezegd: het is een geheimenis. Een mysterie. 'Wij hebben het voor onmogelijk gehouden', schreef de heilige Augustinus, 'dat God van God een mens zou maken.' Daar ben je niet op één dag klaar mee. Daar heb je tijd voor nodig. De christelijke traditie bevat daarvoor een prachtige reeks dagen, die samen 'de Kerstkring' vormen.

De 'Kerstkring' begint vier weken vóór Kerstmis. Op de eerste Adventszondag. Die begint op... zaterdagavond! Want elke bijbelse dag begint als de middag overgaat in de avond. En eindigt dus ook als de middag overgaat in de avond.

Advent is een tijd van vreugde en van verwachting. Je kunt je huis versieren met een kerststal, waar Jozef en Maria en de andere figuren verwachtingsvol bijeen staan rond de nog lege kribbe. En met een kerstboom. De ongeschreven regel is dan dat je wacht met neerzetten en optuigen tot na Sint Nicolaas. En dat je hem uiterlijk op Epifanie (Driekoningen, 6 januari) weer weghaalt.

Het is ook van zelfonderzoek: hoe zit het met mijn eigen verlangen? Verlang ik echt naar God? Ben ik rijk in Hem?

Dan komt het Kerstfeest zelf. *Christ-mas*, zeggen de Engelsen, en wij zeggen het ook: Kerst-mis. De Duitsers zeggen: Weihnachten, oftewel: de heilige nacht. Want de viering van het Kerstfeest bestaat volgens oeroude christelijke traditie uit tenminste twee diensten: de Kerstnacht en de Kerstdag.

De Kerstnachtdienst is eigenlijk een wake. De nacht is voor gelovigen altijd een bijzondere tijd geweest. Tijd voor stilte, voor gebed, voor waken en wachten. Hoeveel te meer in de nacht waarin de Redder van de wereld wordt geboren! Wat zou het heerlijk zijn om samen zo'n nacht te vieren en te beleven! Warmte, kaarslicht, lofzang en de overweldigende woorden van de profeten en de apostelen! En dan mag het kindje in de kerststal in de kribbe worden gelegd. 'Christus is geboren!'

Op de feestdag zelf, de Kerstdag, kunnen twee diensten plaatsvinden: de ene 's morgens vroeg (de dageraadsdienst, ook wel herdersdienst genoemd) en de andere verderop in de morgen. Dat is dan de Kerstdienst zoals we ook in onze gemeente kennen.

En vanaf dat moment – **maar dus eigenlijk niet eerder!** – kun je het Kerstfeest net zo vaak en uitbundig vieren als je maar wilt: met kinderen, met ouderen, noem maar op. Want na de Kerstnacht is het volop feest in de huizen van de gelovigen.

En is het dan afgelopen? Natuurlijk niet! De voorbereiding nam tijd, het feest zelf vraagt dat ook. Vanouds kregen de mensen na het Kerstfeest enkele dagen vrij; vandaar ook onze tweede Kerstdag. Die heeft geen kerkelijke betekenis; het is een kleine vakantie.

Na het Kerstfeest heeft de kerk nog een aantal feestdagen in ere gehouden. Onze lutherse en anglicaanse medechristenen waren daar altijd wat vasthoudender in dan wij calvinisten. Ik zet ze op een rij, zonder te willen beweren dat wij dat allemaal ook zouden moeten vieren.

- 26 december gedenkdag van de heilige Stefanus, de eerste martelaar (Handelingen 7)
- 28 december gedenkdag van de onschuldige kinderen, gewijd aan de kindermoord in Betlehem (Matteüs 2:13-23)
- 1 januari de achtste dag vanaf Kerstmis is gewijd aan de besnijdenis en de naamgeving van de Heer (Lucas 2:21)
- 6 januari Epifanie (betekent: openbaring of verschijning); dit is het tweede hoogtepunt in de Kerstkring. Op Epifanie vieren de christenen het licht waarin Jezus aan de mensen is verschenen. Gedacht wordt aan de profetieën van Jesaja en aan de ster die **de drie wijzen uit het Oosten** naar Hem toe leidde (Matteüs 2:1-12; vandaar de naam Driekoningen). Maar ook aan **de Doop van Jezus in de Jordaan**. En aan **de bruiloft te Kana** (Johannes 2).
- 13 januari is weer de achtste dag na Epifanie, en in het bijzonder gewijd aan **de Doop van Jezus in de Jordaan**.

Doorgaans worden de belangrijke elementen uit deze reeks gevierd op de zondagen die het meest in de buurt van deze dagen vallen. Daarna worden de zondag geteld als 'zoveelste zondag na Epifanie'. Na Epifanie is het Kerstfeest dus echt voorbij...

Of toch niet helemaal? In de katholieke traditie wordt de Kerstkring pas afgerond op 2 februari, het feest van de Zuivering van Maria (Maria Lichtmis). Op deze dag wordt over de toewijding van Jezus in de tempel gelezen (Lucas 2:22-40). Maria geeft haar kind aan God (vgl. 1 Samuël 1:24-28). Ze geeft Hem weg. Aan God. Aan ons. Zo gaat Hij op weg naar het kruis...

Tenslotte nog dit. **Moet** je dit allemaal vieren? Nee, zeer zeker niet! NIETS MOET. We zijn niet voor niets protestant. Maar toch: wat een rijkdom heeft de christelijke traditie ons te bieden! Om ons geloof te voeden. Om bij te leven en te kunnen sterven.